

Platforma Rozumné právo: Velký počet odsouzených je ve vězení v důsledku nesprávného právního názoru. To je nepřijatelné

V Praze 25. května 2021 – Od vyhlášení nouzového stavu bylo v České republice odsouzeno zřejmě až 1 500 osob za spáchání majetkového trestného činu během nouzového stavu k vyššímu trestu odnětí svobody nepodmíněně. V březnu tohoto roku vydal Nejvyšší soud rozsudek, který tuto praxi zpochybnil – k vyššímu trestu lze odsoudit pachatele pouze tehdy, pokud existuje věcná souvislost mezi pandemií a trestným činem. Ve věznicích je v tuto chvíli nejméně několik stovek osob odsouzených na základě právního názoru, který Nejvyšší soud prohlásil za nezákonný. Odsouzené osoby však nemají k dispozici žádný opravný prostředek. Tato situace je v dané chvíli i systematicky nepřijatelná a členové platformy Rozumné právo apelují na co nejrychlejší nápravu.

Doporučení:

- Z pohledu zásad právního státu je neakceptovatelné, jestliže rozhodnutím velkého senátu Nejvyššího soudu je konstatován nesprávný právní názor, jenž vedl k ukládání nepodmíněného trestu odnětí svobody velkému počtu osob, a tyto osoby již nemají k dispozici žádný prostředek nápravy.
 - Apelujeme na ministryni spravedlnosti, aby využila svého oprávnění a v takových případech podala stížnost pro porušení zákona.
 - Vyzýváme ministryni spravedlnosti, aby nejpozději v rámci připravované rekodifikace trestního řádu byl problém řešen systémově, připuštěním možnosti odsouzeného v takových případech podat opravný prostředek.
1. V srpnu loňského roku platforma Rozumné právo publikovala stanovisko, jehož závěr zněl, že spáchání majetkového trestného činu za nouzového stavu nemusí nutně znamenat vyšší trest. Lze přivítat, že se tento názor postupně prosadil i v soudní praxi. Především poukazujeme na rozsudek velkého senátu Nejvyššího soudu České republiky, který judikoval, že *zákoný znak kvalifikované skutkové podstaty trestného činu krádeže spočívající v tom, že čin byl spáchán za „jiné události vážně ohrožující život nebo zdraví lidí“ [§ 205 odst. 4 písm. b) tr. zákoníku], může být naplněn tím, že pachatel se dopustil krádeže v době výskytu koronaviru. Nestačí zde ovšem jen časová a místní souvislost spáchaného činu s takovou událostí, ale je nutná i určitá věcná souvislost s ní, tedy že se tato událost konkrétním způsobem projevila při spáchání trestného činu krádeže.*¹
 2. Do doby vyhlášení citovaného rozhodnutí však postupovali státní zástupci a část soudní praxe tak, že aplikovali přísnější ustanovení bez věcné návaznosti na výskyt koronaviru, tedy v podstatě automaticky, byl-li čin spáchán v době nouzového stavu.
 3. V důsledku dnes již překonaného právního názoru byly podle přísnějšího ustanovení uloženy nepodmíněně tresty odnětí svobody poměrně velkému počtu odsouzených, kteří ho v současnosti vykonávají. Podle

¹ Rozsudek velkého senátu Nejvyššího soudu České republiky ze dne 16. 3. 2021, sp. zn. 15 Tdo 110/2021.

publikovaných statistik jen ve vztahu k trestným činům spáchaným v období tzv. prvního nouzového stavu (12. 3. 2020 – 17. 5. 2020) bylo vyhlášeno bezmála 500 rozsudků s touto přísnější právní kvalifikací. V průměru byly ukládány nepodmíněné tresty odnětí svobody na 20 měsíců.² Lze předpokládat, že tento trend pokračoval i ve vztahu k období druhého nouzového stavu, který byl vyhlášen 5. 10. 2020, a že tedy rozsudků s přísnější právní kvalifikací je ve skutečnosti podstatně víc. Z posledních statistických údajů vyplývá, že takových odsouzených je mezi 1 000 až 1 500.³

4. Ve věznicích se tak nachází velký počet odsouzených, kteří již nemají k dispozici žádné opravné prostředky, kterými by se mohli domoci přezkumu vadného rozhodnutí, ať již proto, že uplynuly zákonné lhůty pro podání opravného prostředku (dovolání lze podat jen ve lhůtě 2 měsíců od doručení rozhodnutí), nebo pro to, že změna právního názoru Nejvyššího soudu není důvodem pro jeho podání (z tohoto důvodu je vyloučena obnova řízení).
5. Tento stav považujeme za neakceptovatelný. V první řadě se nelze smířit s tím, že v masovém měřítku dochází ke zbavení osobní svobody odsouzených osob, které by při správné interpretaci zákona nevykonávaly trest odnětí svobody vůbec nebo by jej vykonávaly v podstatně kratším rozsahu.
6. Existující stav má kromě toho i významné ekonomické dopady. Náklady na jednu osobu ve výkonu trestu odnětí svobody jsou v průměru vyčísleny na částku 1 200 Kč denně. To znamená, že naši společnost stojí tyto zbytečně přísné tresty při střízlivém odhadu cca 1 200 000 Kč denně, dohromady se tak náklady společnosti na tato omezení svobody dají počítat v stovkách milionů Kč.
7. Podle současné trestně-procesní úpravy zůstává v uvedených případech jedinou možností podání stížnosti pro porušení zákona. Oprávněnou osobou pro podání takové stížnosti je pouze ministryně spravedlnosti. Podání stížnosti pro porušení zákona je plně na jejím uvážení. I když je stížnost pro porušení zákona mimořádným opravným prostředkem, který slouží k nápravě vad spíše v jednotlivých případech, nelze v daném případě odhlédnout od toho, že jiné procesně právní řešení nápravy tohoto systémově nesprávného stavu neexistuje.
8. Členové platformy Rozumné právo proto vyzývají ministryni spravedlnosti, aby využila svého oprávnění a přezkoumala všechna rozhodnutí, ve kterých byl aplikován přísnější trest jen z toho důvodu, že k činu došlo v době nouzového stavu. Pokud nebude z rozhodnutí seznatelná věcná souvislost s výskytem koronaviru, vyzýváme paní ministryni k podání stížnosti pro porušení zákona v každém jednotlivém takovém případě.
9. Do budoucna lze doporučit změnu zákona, která by umožnila odsouzenému využít některý z mimořádných opravných prostředků a domáhat se změny pravomocného odsouzení, jestliže dojde ke změně právního názoru rozhodnutím velkého senátu Nejvyššího soudu České republiky ve skutkově obdobné věci. Vyzýváme proto

² Srov. https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/trest-benesova-zlocin-nouzovy-stav-vezeni-ns_2103300500_cib (cit. 28. 4. 2021).

³ Vycházíme ze statistických údajů z příspěvku Drápal, J., Dušek, L. Tresty za nouzového stavu: nedořešený problém. Legal Data Hub, Studie č. 1/2021, dostupné z: <https://www.prf.cuni.cz/aktuality/tresty-za-nouzoveho-stavu-nedoreseny-problem-studie-legal-data-hub> (cit. 25. 5. 2021).

ministřiny spravedlnosti, aby nejpozději v rámci připravované rekodifikace trestního řádu byla tato změna navržena.

10. Členové názorové platformy Rozumné právo jsou připraveni poskytnout veřejným institucím svou součinnost a expertízu.

Co je názorová platforma Rozumné právo?

Názorová platforma Rozumné právo je nezávislá expertní skupina právníků působících v nejrůznějších oborech práva v praxi i v akademii. Jejím cílem je poskytnout vládě, parlamentu a dalším veřejným institucím odbornou oponenturu návrhů zákonů a dalších regulačních opatření a zároveň sloužit jako rezervoár podnětů pro jejich racionální implementaci v tuzemských podmínkách. Platforma Rozumné právo není spojena s žádnou politickou stranou nebo hnutím, obchodní společností nebo jinou institucí a všichni její členové vykonávají svou činnost bez nároku na honorář nebo jinou odměnu. Stanoviska publikovaná na platformě Rozumné právo nejsou stanovisky organizací, v nichž členové názorové platformy působí.

Členové názorové platformy Rozumné právo k 25. květnu 2021

- Václav Bílý, finanční právo
- Marie Břejchová, prezidentka Unie podnikových právníků
- Petr Bříza, mezinárodní právo soukromé
- Hana Gawlasová, pracovní právo a právo elektronických komunikací
- Tomáš Gřivna, trestní právo
- Adéla Havlová, právo veřejných zakázek
- Jan Klouda, compliance a korporátní právo
- Robert Neruda, právo hospodářské soutěže
- Petra Nováková, daňové právo
- Tomáš Richter, insolvenční právo
- Ondřej Trubač, daňové právo
- Jan Wintr, ústavní právo

K řešení dílčích otázek mohou být přizváni další odborníci z různých, i neprávních oblastí.

Web: www.rozumnepravo.cz
LinkedIn: [Rozumné právo](https://www.linkedin.com/company/rozumnepravo)
Twitter: [@RozumneP](https://twitter.com/RozumneP)
Kontakt pro média: Klára Donathová, tajemnik@rozumnepravo.cz